

V Ý S L E D E K	Kód	Kontrolní kritéria	Metoda hodnocení	ANO	NE
	V 1	Je P/K vyznávajícímu buddhismus poskytována ošetrovatelská péče s využitím modelu Madeleine Leiningerové?	Otázka pro sestru Pozorování sestry při ošetrovatelské péči o P/K		
	V 2	Respektuje sestra s P/K jeho náboženství?	Pozorování sestry Otázka pro P/K		
	V 3	Má P/K vyznávající buddhismus vypracovaný plán ošetrovatelské péče a podílí se na jeho realizaci? Je informovaný, spolupracuje?	Otázka pro sestru, P/K Kontrola ošetrovatelské dokumentace		
	V 4	Jsou v dokumentaci zaznamenány potřebné údaje související s ošetrovatelskou péčí?	Kontrola ošetrovatelské dokumentace		

* Vysvětlivky: P/K – pacient/klient

ZÁVĚR

S nárůstem přílivu cizinců v posledních letech se stále víc otevírá otázka péče o jejich zdravotní stav. Představuje novou situaci, kterou je nutno řešit dříve, než se stane problémem. Při poskytování kvalitní zdravotní péče je třeba zohlednit klientovy etnické a kulturní hodnoty, názory a praktiky, které se vztahují k vlastnímu zdraví a k poskytování zdravotnické péče. Je zde nezbytné, aby každá sestra, která pracuje ve zdravotnickém zařízení, měla alespoň základní informace o specifikách ošetrování klientů odlišné kultury či etnika.

LITERATURA

BUBÍK, T., FÁREK, M.: *Náboženství a jídlo*. 1. vyd., Pardubice: Ceres, 2005. 188 s. dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/10084714986-prolinani-svetu/24675-narozeni-a-detstvi.html>
IVANOVÁ, K., ŠPIRUDOVÁ, L., KUTNOHORSKÁ, J.: *Multikulturní ošetrovatelství I*. 1. vyd., Praha: Grada, 2005. 248 s.
KONTOVÁ, L., ZÁČEKOVÁ, M., HULKOVÁ, V. a kol.: *Standardy v ošetrovatelství*. Martin: Osveta, 2005. 215 s.

KRISTE, R., SCHULTZE, H., TWORUSCHKA, U.: *Svátky světových náboženství*. Praha: Vyšehrad, 2002. 128 s.

MASTILIAKOVÁ, D.: Transkulturní ošetrovatelství a globalizace zdravotní péče: jejich význam, zaměření na historická hlediska. In: *Komunikace s cizinci při poskytování zdravotní péče: respektování jejich transkulturní/multikulturní odlišnosti v rámci českého právního řádu*. 1. vyd., Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. 120 s.

SEDLÁKOVÁ, G.: Buddhizmus a zdravie. *Sestra*, 2007. roč. VI. č. 1–2, s. 10–11.

SEDLÁKOVÁ, G.: Základy ošetrovania vyznávačov buddhizmu. *Časopis moderního ošetrovatelství, Florenc*, 2007. roč. III, č. 4, s. 165.

* Příspěvek se vztahuje k řešení grantového úkolu IGA MZ ČR č. NS/9606-3, který byl realizován za finanční podpory IGA MZ ČR.

Lenka Čoudková, Gabriela Sedláková
lenka.coudkova@seznam.cz

MEZINÁRODNÍ RADIOBIOLOGICKÝ KONGRES PO 24 LETECH OPĚT V ČESKÉ REPUBLICCE

Ve dnech 26. až 29. srpna 2009 proběhl v Praze v hotelu Diplomat za účasti 180 odborníků z 18 zemí světa mezinárodní 37th Annual Meeting of the European Radiation Research Society. Celý kongres zorganizovala na základě pověření výboru The European Radiation Research Society Společnost pro radiobiologii a krizové plánování

České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně. Na organizaci této významné akce se podílela rovněž Společnost pro radiální onkologii, biologii a fyziku ČLS JEP a Ústav biofyziky Akademie věd České republiky v Brně.

Organizací této významné radiobiologické akce byla naše republika pověřena potřetí. Poprvé v roce 1967, podruhé v roce 1985. Na oba kongresy dosud pamětníci vzpomínají, a proto jsme pevně věřili, že i ten letošní si získá vysoký kredit.

O čestné předsednictví kongresu jsme požádali prof. MUDr. Zdeňka Dienstbiera, DrSc., dr. h. c., dnes předsedu Ligy proti rakovině, který stál u organizace obou předcházejících kongresů. Právem se mu dostalo titulu legendy světové radiobiologie.

Nad kongresem převzali záštitu JUDr. Vojtěch Filip, místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc., rektor Karlovy univerzity v Praze, prof. Ing. Václav Havlíček, CSc., rektor Českého vysokého učení technického v Praze, prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc., rektor Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a MUDr. Pavel Bém, primátor hlavního města Prahy.

Na kongresu zaznělo celkem 182 ústních a posterových sdělení v 16 sekcích. Vybrat ty nejzajímavější lze jen stěží, tak snad komentář k některým sekcím.

V sekci „Radiation Physics“ se prof. Hushang Nikjoo ze Stockholmu věnoval komplexnímu pohledu na mechanismus a verifikaci biologického účinku ionizujícího záření na základě stochastických modelů v závislosti na expozici. Buněčná radiosenzitivita byla klíčovým bodem přednášky prof. Hanse Petera Rodemana z Tübingenu, který se zaměřil na interakci erbB receptorů a mechanismus poškození DNA. Pro radioterapii je určitě významný poznatek o zvýšené citlivosti na ionizující záření u HIV pozitivních jedinců nebo nemocných s karcinomem poševního čípku.

Sekce věnovaná biologické dozimetrii se opírala o souhrnnou přednášku Dr. Laurence Roy z francouzského Institutu radiální ochrany a nukleární medicíny, ve které přehledně zhodnotil dostupné metody, od klasických hodnocení chromozomálních aberací používaných již řadu let, přes použití různých barvicích technik (PCC, FISH) pro identifikaci translokací až po využití fosforylovaných histonů (γ H2AX) pro skórování a odhad míry poškození buněk. V dalším sdělení se Dr. Martin Falk z AV ČR věnoval studiu poškození DNA ve vztahu ke struktuře jaderného chromatinu. Obrovské rozdíly mezi euchromatinem a heterochromatinem, které determinují funkčně i strukturálně opačné domény eukaryotického jádra, byly diskutovány z pozice jejich funkce v indukci dvojitých zlomů a jejich oprav. Andrzej Wójcik přehledně shrnul současné fungování evropských biodozimetrických laboratoří, jaké techniky používají a kolik vyšetření by v případě potřeby nenadále

havárie byly schopny provést. Podtrhl důležitost propojení sítě laboratoří jednotlivých zemí a jejich spolupráci.

Prof. Marco Durante z Darmstadtu se v úvodní přednášce v sekci „Heavy ions“ zaměřil na nejnovější poznatky získané v této oblasti. A to jak o možnostech využití těžkých částic radioterapii, tak i o jejich nebezpečí, kdy jako součást slunečního záření ohrožují zejména zdraví kosmonautů při výstupu do volného prostoru. V této souvislosti informoval o výzkumných programech na mateřské univerzitě. Z dalších přednášek v uvedené sekci zaujalo sdělení týkající se možnosti zvýšení relativního biologického účinku urychlením těžkých částic laserem.

V obou sekcích věnovaných farmakologické modulaci měli důležité zastoupení významní radiobiologové z USA (Thomas J. MacVittie, Joseph F. Weiss, Michael R. Landauer). Současné úsilí v oblasti snah o pozitivní ovlivnění akutní nemoci z ozáření farmakologickými prostředky bylo demonstrováno přednáškami, shrnujícími výsledky pokusů, v nichž byly testovány účinky fytoestrogenu genisteinu nebo agonisty adenosinových A_3 receptorů IB-MECA. Byl představen model, v němž mohou být pro studium gastrointestinálního, dřeňového a plicního syndromu nemoci z ozáření využiti primáti rodu makak.

V sekci „DNA repair“ přednesla úvodní přednášku prof. Penny Jeggo z Genome Damage and Stability Centre University v Sussexu v Brightonu ve Velké Británii, která je jedním z předních odborníků na tuto problematiku na světě. Reparace DNA poškozené v důsledku ozáření je jednou z nejdůležitějších problematik radiální molekulární biologie a v posledních letech prodělala veliký vývoj. Prof. Jeggo se ve své přednášce soustředila na ATM kinázu, která je v reparaci důležitá při detekci dvojitých zlomů DNA a při zástavě buněčného cyklu, umožňující reparaci radiálního poškození. Skupina prof. Jeggo prokázala, že ATM kináza se podílí na reparaci dvojitých zlomů lokalizovaných blízko heterochromatinu. Objevila, že tato kináza fosforyluje protein Kap1, který rozvolní heterochromatin a umožní reparaci. Další tři referáty přednesené v této sekci se věnovaly zástavě buněčného cyklu u dělících se buněk po ozáření, významu reparačního proteinu Ku70/80 a vlivu nedostatečné reparace radiálního poškození na vznik

tzv. stochastických změn (karcinogeneze) vznikajících z dlouhodobého hlediska po ozáření.

V sekci „Stem cells“ přednesl úvodní referát prof. Jaroslav Mokřý z Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Přiblížil jednotlivá vývojová stadia kmenových buněk během prenatálního vývoje, jejich diferenciaci a roli v udržení tkáňové homeostázy a v regeneraci tkání. Upozornil na to, že kmenové buňky přetrvávají v organizmu po celý život v tzv. spícím stavu s relativně nízkým metabolismem a jsou rezistentní ke genotoxickému stresu. Daleko radiosenzitivnější jsou tzv. progenitorové buňky, které se rychle dělí a jsou zodpovědné u krvetvorby za udržení počtu jednotlivých elementů v periferní krvi. Referát doc. Řezáčové ze stejné fakulty ukázal, že kmenové buňky mohou být izolovány z různých tkání a tyto buňky reagují na ozáření vstupem do senescence, v tomto případě stavu, kdy jsou buňky trvale přítomny v G₂ fázi buněčného cyklu, nedokážou se dělit a tedy regenerovat tkáň. Třetí referát autorů z Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany v Hradci Králové informoval o experimentu, kdy pomocí flow-cytometrické analýzy byla prokázána přítomnost dvou typů kmenových buněk v kostní dřeni. Jednak s dlouhodobou schopností krvetvorby, které jsou relativně radiorezistentní, a jednak s krátkodobou schopností obnovy, jejichž množství jeden rok po letálním ozáření a alogenní transplantaci se výrazně snižuje a vede k poklesu leukocytů v periferní krvi. Přítomnost kmenových buněk krvetvorby s dlouhodobou schopností obnovy krvetvorby a jejich možný senescenční stav byl diskutován a spojován s nedostatečnou obnovou krvetvorby.

Prof. Catherine West z Univerzity v Manchesteru se v úvodním referátu sekce „Normal Tissue damage“ věnovala nejen přehledu poznatků za uplynulých 20 let, ale i možnostem dalších směrů výzkumu týkající se genomu, transkripce a proteomu ve vztahu k radioterapii a novým možnostem v radioprotekci. Přínosná byla i další sdělení v této sekci, analyzující imunologické změny po radioterapii na jedné straně a úlohu inhibitorů receptorů růstového faktoru na straně druhé.

V sekci věnované radiační ochraně, neholdám a managementu následků se v úvodní přednášce věnoval prof. A. N. Grebenjuk z Vojenské lékařské akademie v Sankt-Petěrburgu možnému klinickému využití inter-

leukinu 1B pro jeho radioprotektivní efekt. V tomto i v dalším sdělení byla zdůrazněna vzrůstající hrozba teroristického zneužití ionizujícího záření a diskutovány některé významné snahy o snížení následků případného teroristického útoku. Zaujaly i přednášky týkající se léčby následků po expozici organismu vysokými dávkami ionizujícího záření (Martin Hauer-Jensen, K. Sree Kumar, Ann M. Farese). Diskutovanými substancemi, přicházejícími v úvahu pro využití v této oblasti, byly například analogy somatostatinu, gama-tokotrienol nebo granulocytární kolonie stimulující faktor (G-CSF).

Sekci „Radiation Carcinogenesis“ otevřel prof. Tom K. Hei z Kolumbijské university v New Yorku, který se zaměřil na úlohu genů *bigH₃* při radiačně indukovaném brachiálním karcinomu a navrhl odpovídající experimentální model. Další sdělení se zaměřila na rozdíly mezi radiační, spontánní a chemickou indukcí karcinogeneze.

Jak je patrné z předcházejícího textu, byla možnostem využití poznatků z experimentální radiobiologie v radioterapii věnována značná pozornost.

Na klinické zkušenosti byla poslední den kongresu zaměřena samostatná sekce „Radiční onkologie“. S vyzvanou přednáškou vystoupil prof. Michael Baumann z Univerzitní kliniky Carl Gustav Carus na Univerzitě v Drážďanech. Prof. Baumann je uznávaný vědec v oblasti onkologie obecně, zaměřuje se především na radiační onkologii a radiobiologii. V minulosti byl prezidentem Evropské společnosti pro terapeutickou radiologii a onkologii. Ve své prezentaci hovořil o obecných mechanismech působení ionizujícího záření a protinádorových farmak na nádorovou buněčnou populaci. Objasnil stávající moderní metody radioterapie a jejich kombinaci s ostatními léčebnými modalitami. Nastínil současnou situaci radiobiologického výzkumu a směry, kterými se bude v příštích letech ubírat. Dr. Zubizarreta z Mezinárodní agentury pro atomovou energii ve Vídni prezentoval výsledky multicentrické retrospektivní studie, jejímž cílem bylo analyzovat soubor více než 5 000 pacientů a vypočítat parametr α/β pro karcinom prostaty. Výsledek α/β se pohyboval mezi 1,3 a 1,8 Gy v závislosti na stupni rizika karcinomu prostaty. Dr. Doležel z onkologického pracoviště v Pardubicích analyzoval akutní a chronickou toxicitu u pacientů léčených moderními metoda-

mi radioterapie (3D-CRT, IMRT, IMRT SIB) pro karcinom prostaty. Pacienti léčení technikou IMRT SIB a dávkou 82 Gy měli významně nižší chronickou gastrointestinální toxicitu než pacienti léčení technikou 3D-CRT 74 Gy.

Neionizujícím formám záření byla věnována sekce, ve které s úvodní přednáškou vystoupil prof. Leonardo Longo z Univerzity v Sieně, prezident významné „The International Academy of Laser Medicine & Surgery“. Ve svém sdělení se zaměřil především na možnosti využití neinvazivních laserů v léčbě některých chronických onemocnění. Přínosné bylo sdělení doc. Lenky Veverkové z Lékařské fakulty Masarykovy univerzity zaměřené na interakci žilního endotelu a laseru. Bc. Václav Navrátil z Fakulty biomedicínského inženýrství ČVUT seznámil přítomné s koncepcí jednotného vzdělávání odborníků v laseroterapii a podmínek vystavení certifikátu garantujícího kvalitu znalostí s platností pro celou Evropskou unii. S přehlednou přednáškou o vysokovýkonném laseru a jeho využití v medicíně vystoupil doc. Ladislav Horák z 3. lékařské fakulty UK. Interakci působení radiových vln o frekvenci 1,95 GHz a ionizujícího záření na DNA se zabýval prof. Manti z Univerzity v Neapoli.

Přínosná byla sekce věnovaná problematice radioekologie. Úvodní sdělení měl prof. Dmitry Grodzinsky z Akademie věd Ukrajiny, který se věnoval stále aktuálnímu tématu. Na základě vlastních zkušeností přiblížil posluchačům důsledky černobylské havárie na přírodní prostředí a na příkladech z živočišné i rostlinné říše dokumentoval vliv chronicky působících malých dávek i akutního ozáření. Upozornil i na možnou hrozbu špinavých bomb, pokud se radioaktivní materiál dostane do rukou teroristů. Dr. Šiškina ve svém sdělení popsala projekt, ve kterém ona a její tým pracovali s procesem lipidové peroxidace jako systémem, který využili ke sledování následků radiačního poškození. Příspěvek z Radiobiologického institutu Ruské akademie věd v Komi přednesla T. Jevsjeva. Referovala o vlivu radiační zátěže u různých druhů živočichů a rostlin v liduprázdné oblasti republiky Komi, v regionu kontaminovaného uranem.

Spektrum posterových sdělení bylo široké a zasahovalo do celého spektra radiobiologie a radiační onkologie.

Vysokého uznání se dostalo přijetí členů výboru „The European Radiation Research So-

ciety“ a představitelů ruských a ukrajinských radiobiologů místopředsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky JUDr. Vojtěchem Filipem, které bylo spojeno se slavnostním obědem a prohlídkou historické budovy Sněmovny. Beseda se týkala především vlivu ionizujícího záření na zdraví obyvatelstva, možnostmi využití jaderné energetiky a případných dopadů provozů jaderných elektráren na životní prostředí. Význam toho setkání ocenil osobním dopisem místopředsedovi PS předseda Společnosti prof. Mohi Rezvani z Londýna.

Účastníci setkání určitě nezapomenou ani na prohlídku budovy Karolina či na společenský večer ve Strahovském pivovaru, na který jeli z hotelu tramvají, které nás naposledy vozily v roce 1974.

A mnozí byli mile překvapeni, kdy v tašce společně s kongresovými materiály našli typické dárky pro naši republiku – pivo Budvar a láhev moravského vína od společnosti Znovín. To se určitě na každé vědecké konferenci nestane.

Leoš Navrátil
leos.navratil@volny.cz

V. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE „EKOLOGICKÉ A HYDROMETEOROLOGICKÉ PROBLÉMY VELKÝCH MĚST A PRŮMYSLOVÝCH ZÓN“

Ve dnech 7. až 9. července 2009 se konala v Sankt-Petěrburgu (Ruská federace) mezinárodní konference věnovaná ekologickým a hydrometeorologickým problémům velkých měst a průmyslových zón. Protože jedním z pořadatelů a organizátorů byla Státní hydrometeorologická univerzita, se kterou má Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity již dlouhou dobu podepsanou smlouvu o spolupráci, byli její zástupci z naší univerzity rovněž mezi pozvanými.

Vedle odborníků z celého Ruska bylo jednání přítomno i mnoho zahraničních účastníků. Asi nejdelší cestu měli ti z Mexika a z Argentiny.

Konference byla zahájena plenárním zasedáním za účasti rektora fakulty a dalších významných akademických funkcionářů. V úvodní